

شهادت شهود در حقوق مدنی ایران: ارزیابی، چالش‌ها و راهکارهای بهبود

نیلوفر امدادی

دانش‌آموخته کارشناس ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه سراسری قم، ایران

حجت‌اله غمنیری

استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران (نویسنده مسئول)

چکیده

پژوهش پیش‌رو با عنوان «شهادت شهود در حقوق ایران: ارزیابی، چالش‌ها و راهکارهای بهبود» در پی آن بوده است تا به شیوه تحلیلی - توصیفی، موضوع شهادت شهود در حقوق ایران را بررسی کرده و از این منظر چالش‌های پیش‌روی قوانین مربوطه و راهکارهای بهبود آن را به قانونگذار بنمایاند. شهادت شهود یکی از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین ابزارهای اثبات دعوا در نظام‌های حقوقی مختلف از جمله حقوق ایران است. این تحقیق به بررسی جامع و دقیق: شهادت شهود، شرایط لازم برای اعتبار آن، و نحوه بررسی و ارزیابی این موضوع را در دادگاه‌های ایران می‌پردازد. همچنین، به مشکلات و چالش‌های مربوط به استفاده از شهادت شهود در اثبات دعاوی حقوقی و کیفری اشاره کرده و راهکارهای پیشنهادی برای بهبود این فرآیند ارائه شده است. در نتیجه: شهادت شهود به عنوان یکی از ادله مهم اثبات دعوا در نظام حقوقی ایران دارای اهمیت ویژه‌ای است. در ایران شرایط و ضوابط خاصی برای اعتبار شهادت شهود وجود دارد و دادگاه‌ها باید با دقت و حساسیت بالا به بررسی و ارزیابی آن بپردازند. همچنین، چالش‌ها و مشکلات مختلفی در این زمینه وجود دارد که نیازمند توجه و اقدامات مناسب است. در پایان، اصلاحات قانونی و قضایی، آموزش و حمایت از شهود، و استفاده از تکنولوژی‌های جدید به عنوان راهکارهای پیشنهادی ارائه شد تا روند شهادت شهود در نظام حقوقی ایران بهبود یابد.

واژگان کلیدی: شهود، شهادت، حقوق مدنی، چالش‌ها، راهکارها، ایران.

مقدمه

ادله اثبات دعوا از مباحث مهم در علم حقوق و فرآیندهای قضایی است. ادله اثبات، ابزارهایی هستند که به کمک آنها، طرفین دعوا می‌توانند حقانیت ادعاهای خود را در مقابل دادگاه اثبات کنند. در میان این ادله، شهادت شهود نقش ویژه‌ای دارد. این تحقیق به بررسی جامع و کامل شهادت شهود به عنوان یکی از ادله اثبات دعوا پرداخته و سعی دارد تا با نگاهی علمی - راهبردی، ابعاد مختلف این موضوع را روشن سازد. اهمیت شهادت شهود، شرایط صحت و اعتبار آن، چالش‌های موجود در این زمینه و راهکارهای پیشنهادی از جمله مباحثی هستند که در این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرند.

اهمیت و ضرورت تحقیق

از آنجا که شرایط شهادت شهود در قوانین حقوقی ایران برای برخی نامفهوم و مبهم است و نیز چالش‌های پیش‌رو جای نقد و نظر دارد، بررسی این موضوع می‌تواند ضرورت و اهمیت تحقیق را به خواننده نشان دهد.

هدف تحقیق

آگاهی بخشی درباره یکی از موضوعات حقوقی در ایران تحت عنوان شهادت شهود، شرایط و چالش‌های پیش‌رو و نیز راهکارهایی برای تسهیل و جلوگیری از تضییع حقوق افراد، از اهداف تحقیق می‌باشد.

پرسش تحقیق

شهادت شهود، در قوانین ایران تحت چه شرایطی صورت می‌گیرد و چالش‌های این مسئله حقوقی با چه راهکارهایی قابل حل و فصل است؟

پیشینه تحقیق

- برخی از تحقیقات و تألیفات انجام گرفته در باب شهادت شهود، در قوانین حقوقی ایران به این جستار نزدیک و راهگشاست:
- حسن امامی، ۱۳۷۴، حقوق مدنی، جلد ۶، تهران: انتشارات کتابخانه گنج دانش.
 - سعید حبیبی، ۱۳۸۵، شهادت در حقوق ایران و فقه اسلامی، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۴۵.
 - علی اکبر گرجی، ۱۳۸۲، بررسی تطبیقی شهادت شهود در حقوق ایران و حقوق فرانسه، مجله پژوهش‌های حقوق تطبیقی، شماره ۱۰.

تعریف و ماهیت شهادت شهود

تعریف شهادت شهود

شهادت شهود یکی از ادله اثبات دعوا است که در آن فرد یا افرادی که شاهد وقوع حادثه‌ای بوده‌اند، در دادگاه حاضر شده و اطلاعات خود را در خصوص آن حادثه بیان می‌کنند. بر اساس تعریف ناصر کاتوزیان، «شهادت شهود عبارت است از بیان و اظهار آگاهی و اطلاع شاهد از واقعه‌ای که در دادگاه مطرح است و بر اساس این اظهار، دادگاه به احراز حق می‌پردازد» (کاتوزیان ۱۳۹۰: ۱۲۳).

تاریخچه استفاده از شهادت شهود در نظام‌های حقوقی مختلف:

استفاده از شهادت شهود به عنوان یک منبع اثبات در نظام‌های حقوقی مختلف تاریخچه‌ای طولانی و متفاوت دارد. در زیر به برخی از این تاریخچه‌ها در نظام‌های حقوقی برجسته اشاره می‌شود:

۱. نظام حقوقی رومی

در نظام حقوقی روم باستان، شهادت شهود یکی از منابع اصلی اثبات دعوی بود. این سیستم از قواعد دقیقی برای شهادت شهود بهره می‌برد و شهود می‌بایست قسم بخوردند و مسئولیت حقوقی در صورت دروغگویی را می‌پذیرفتند (بورکوفسکی، ۲۰۲۰: ۷۶).

۲. نظام حقوقی اسلامی

نظام حقوقی اسلامی، شهادت شهود (شهادت) یکی از چهار راه اصلی اثبات دعاوی است. در اسلام، اهمیت زیادی به صداقت شهود داده شده و شرایط خاصی برای قبول شهادت وجود دارد، از جمله تعداد شهود و شرایط اخلاقی و دینی شهود (ویرامانتری، ۱۹۸۸: ۹۴).

۳. نظام حقوقی کامن لا (انگلیسی)

در نظام حقوقی کامن لا، شهادت شهود نقش مهمی در فرآیند دادگاه‌ها بازی می‌کند. در طول قرون وسطی، شهادت شهود به عنوان یک ابزار کلیدی برای اثبات دعاوی توسعه یافت و امروزه نیز به عنوان یکی از اجزای اصلی در محاکمات کیفری و مدنی استفاده می‌شود (بیکر، ۲۰۰۳: ۳۸۲).

۴. نظام حقوقی مدنی (فرانسه)

در نظام حقوقی مدنی، به ویژه در کد ناپلئون، شهادت شهود به عنوان یک ابزار اثباتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این سیستم، شهادت شهود معمولاً در کنار سایر مدارک و مستندات بررسی می‌شود تا به حقیقت موضوع دست یابند (روهت، ۲۰۲۰: ۲۱۱).

اهمیت و جایگاه شهادت شهود در حقوق ایران

شهادت شهود در حقوق ایران دارای جایگاه ویژه‌ای است و به عنوان یکی از ادله اثبات دعاوی در قوانین مدنی و کیفری مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر اساس قانون مدنی ایران، شهادت شهود به عنوان یکی از ادله اثبات دعاوی پذیرفته شده و شرایط خاصی برای اعتبار آن در نظر گرفته شده است. ماده ۱۳۰۹ قانون مدنی مقرر می‌دارد: «شهادت در صورتی معتبر است که مطابق با واقعیت باشد و شاهد از شرایط قانونی برخوردار باشد» (امامی، ۱۳۷۴: ۲۱۰).

شرایط اعتبار شهادت شهود

الف: شرایط عمومی شهود:

شهادت باید از سوی افرادی ارائه شود که دارای شرایط عمومی خاصی هستند. این شرایط عبارت‌اند از:

– بلوغ:

شاهد باید به سن بلوغ رسیده باشد. بر اساس ماده ۱۳۱۳ قانون مدنی ایران، «شاهد باید بالغ باشد و شهادت اطفال در دعاوی معتبر نیست، مگر در موارد استثنایی که قانون تعیین کرده است» (همان: ۲۲۰).

– عقل:

شاهد باید عاقل باشد. شهادت افراد دیوانه و مجنون پذیرفته نیست، زیرا نمی‌توان به صحت و دقت شهادت آن‌ها اعتماد کرد (زراعت، ۱۳۸۸: ۸۵).

– عدالت:

شاهد باید عادل باشد. به این معنی که فرد شاهد باید از لحاظ اخلاقی و دینی معتبر باشد و به اعمال خلاف اخلاق و دین مشهور نباشد. بر اساس ماده ۱۳۱۴ قانون مدنی ایران، «شاهد باید عادل باشد و عدالت او باید محرز شود»^۱ (کاتوزیان، ۱۳۰: ۱۳۹۰).

• این شرایط در تحریر الوسیله امام خمینی از جمله بلوغ، عقل، ایمان، عدالت، طهارت مولد، اجتناب از تهمت و بدنامی و صدق گفتار هستند. (خمینی، ۱۳۶۸: ۳۲۹-۳۳۵).

این شرایط در کتاب ادله اثبات دعوی دکتر کاتوزیان عبارتند از: ۱- بلوغ: شاهد باید بالغ باشد ۲- عقل: شاهد باید عاقل باشد. ۳- ایمان: شاهد باید مؤمن باشد. ۴- عدالت: شاهد باید عادل باشد ۵- طهارت مولد: شاهد نباید از رابطه نامشروع متولد شده باشد. ۶- نبودن دشمنی: شاهد نباید با طرفین دعوی دشمنی داشته باشد. ۷- نبودن نفع شخصی: شاهد نباید از شهادتش نفع شخصی ببرد^۲ (کاتوزیان، ۱۳۹۵: ۲۰۳-۲۰۷).

^۱ این شرایط در صفحات ۶۵ تا ۸۵ از کتاب "ادله اثبات دعوی" نوشته دکتر سید حسین صفایی، چاپ انتشارات دانشگاه تهران به بلوغ، عقل، ایمان عدالت و طهارت مولد و عدم منفعت شخصی اشاره کرده است.

^۲ در صورت نیاز به منابع بیشتر، کتاب "آیین دادرسی مدنی" نوشته دکتر ابوالفضل قاضی شریعت‌پناهی نیز می‌تواند مفید باشد. صفحات ۱۲۰ تا ۱۴۰ این کتاب به شرایط شهود پرداخته است.

ب: شرایط موضوعی شهادت:

برای اینکه شهادت شهود معتبر باشد، باید شرایط موضوعی خاصی را نیز رعایت کند. این شرایط عبارتند از:

– مطابقت با واقعیت

شهادت باید با واقعیت منطبق باشد و شاهد نباید به دروغ شهادت دهد. شهادت کذب، نه تنها از نظر اخلاقی و دینی مردود است، بلکه از نظر قانونی نیز مجازات دارد (زراعت، عباس، ۱۳۸۸: ۹۰).

– مربوط بودن به موضوع دعوا

شهادت باید به موضوع دعوا مرتبط باشد و شاهد باید اطلاعاتی را که به موضوع دعوا مربوط است، ارائه دهد. شهادت‌های نامربوط و غیرمرتبط به موضوع دعوا پذیرفته نمی‌شود (حبیبی، ۱۳۸۵: ۹۵).

ج: شرایط شکلی شهادت

علاوه بر شرایط عمومی و موضوعی، شهادت شهود باید شرایط شکلی خاصی را نیز رعایت کند. این شرایط عبارتند از:

– نحوه بیان شهادت

شهادت باید به صورت روشن و صریح بیان شود. شاهد باید به طور واضح و بدون ابهام اطلاعات خود را ارائه دهد (گرچی، ۱۳۸۲: ۱۴۰).

تعداد شهود

در برخی موارد، قانون تعداد مشخصی از شهود را برای اثبات دعوا تعیین کرده است. به عنوان مثال، در دعاوی مالی، شهادت دو مرد یا یک مرد و دو زن لازم است (کاتوزیان، ۱۳۹۰: ۱۴۰).
با رعایت این شرایط، شهادت شهود می‌تواند به عنوان یکی از ادله معتبر در دادگاه‌های ایران مورد استناد قرار گیرد و در اثبات دعاوی حقوقی و کیفری مؤثر باشد.

بررسی و ارزیابی شهادت شهود در دادگاه

۱. نقش دادگاه در ارزیابی اعتبار شهادت شهود

دادگاه نقش مهمی در ارزیابی اعتبار شهادت شهود دارد. قاضی باید با بررسی دقیق شرایط شهود و نحوه بیان شهادت، تصمیم بگیرد که آیا شهادت معتبر است یا خیر. در این راستا، قاضی باید به موارد زیر توجه کند:

الف: صلاحیت شهود

قاضی باید اطمینان حاصل کند که شهود دارای شرایط لازم برای ارائه شهادت هستند. این شامل بررسی بلوغ، عقل، و عدالت شهود است (امامی، ۱۳۷۴: ۲۲۵).

ب: مربوط بودن شهادت به موضوع دعوا

قاضی باید بررسی کند که شهادت ارائه شده به موضوع دعوا مربوط است و اطلاعات ارائه شده توسط شهود به حل و فصل دعوا کمک می‌کند (زراعت، ۱۳۸۸: ۹۵).

۲. روش‌های بررسی صحت و سقم شهادت

برای اطمینان از صحت و سقم شهادت شهود، دادگاه می‌تواند از روش‌های مختلفی استفاده کند:

الف: استماع شهادت‌های متقابل:

قاضی می‌تواند با استماع شهادت‌های متقابل و مقایسه اطلاعات ارائه شده توسط شهود مختلف، به ارزیابی صحت شهادت بپردازد. تناقضات و اختلافات در شهادت‌ها می‌تواند نشان‌دهنده عدم صداقت یا نادرستی شهادت باشد (کاتوزیان، ۱۳۹۰: ۱۴۵).

ب: بررسی شواهد و مستندات دیگر:

قاضی می تواند با مقایسه شهادت شهود با سایر شواهد و مستندات موجود در پرونده، به ارزیابی صحت شهادت بپردازد. شواهد عینی و مستندات می تواند به تأیید یا تکذیب شهادت شهود کمک کند (حبیبی، ۱۳۸۵: ۱۰۰).

۳. رویه های قضایی مرتبط با شهادت شهود در حقوق ایران

در حقوق ایران، رویه های قضایی مشخصی برای بررسی و ارزیابی شهادت شهود وجود دارد. این رویه ها شامل موارد زیر است:

الف: استماع شهادت در جلسات دادگاه

شهود باید در جلسات دادگاه حاضر شوند و شهادت خود را به صورت حضوری ارائه دهند. این امکان به قاضی می دهد تا با مشاهده رفتار و نحوه بیان شهود، به ارزیابی اعتبار شهادت بپردازد (گرچی، ۱۳۸۲: ۱۴۵).

ب: مستندسازی شهادت ها

شهادت شهود باید به صورت دقیق و کامل در صورت جلسات دادگاه ثبت شود. این مستندسازی می تواند به حفظ شفافیت و قابلیت بررسی مجدد شهادت ها کمک کند (زراعت، ۱۳۸۸: ۱۰۰).

ج: ارزیابی شهادت با توجه به اوضاع و احوال پرونده

قاضی باید شهادت شهود را در پرتو سایر اوضاع و احوال پرونده ارزیابی کند. این شامل بررسی شرایط وقوع حادثه، روابط بین طرفین دعوا، و سایر شواهد و مستندات موجود است (کاتوزیان، ۱۳۹۰: ۱۵۰).
با رعایت این رویه ها، دادگاه می تواند به ارزیابی دقیق و منصفانه شهادت شهود پرداخته و از این طریق به صدور حکم عادلانه کمک کند.

چالش ها و مشکلات مربوط به شهادت شهود:

۱- تأثیر شهادت کذب و نادرست بر روند دادرسی

شهادت کذب عبارت است از اداء گواهی دروغ توسط گواه نزد مقامات رسمی در دادگاه. (شاملو احمدی، ۱۳۸۰: ۲۸۷)
شهادت کذب می تواند در روند دادرسی و نتیجه نهایی آن آسیب جدی به چندین جنبه از جمله عدالت، اعتماد عمومی و حقوق افراد آسیب بزند. هر حکمی که بر این اساس صادر شود بلااثر است اگر محکوم به وجود داشته باشد مسترد می شود و اگر ممکن نباشد باید شهودی که شهادت کذب داده اند غرامت را بپردازند (کوشا، ۱۳۸۱: ۶۰).

همچنین از جهات درخواست تجدید نظر دروغ بودن شهادت شهود است. (مدنی، ۱۳۷۸: ۴۴۴).

مطابق قواعد کلی مسئولیت مدنی، هرگاه کسی سبب ورود خسارت گردد، باید جبران نماید در شهادت کذب نیز شهود باید خسارت زیان دیده را جبران نمایند (کوشا، ۱۳۸۱: ۶۰). مطابق قواعد کیفری، مجازات سه ماه و یک روز تا دو سال حبس و یا یک میلیون و پانصد هزار تا دوازده میلیون جزای نقدی در نظر گرفته شده است (ق. م. ا، ماده ۶۵۰).

اگر شاهد پس از اتیان سوگند شهادت دروغ بدهد با احراز این موضوع برای دادگاه، مجازات سوگند و شهادت دروغ قابل جمع است. همچنین اگر شهادت دروغ در مورد حدود، قصاص یا دیات باشد، قاعده جمع مجازات ها اعمال می گردد. (زراعت، ۱۳۸۳)

۲- فشارها و تهدیدات علیه شهود

تهدیدات و فشارهای علیه شهود یکی از مسائل حیاتی در فرآیندهای قضایی و حقوقی است که به طور گسترده مورد بررسی قرار گرفته است. شهود ممکن است تحت فشارهای خانوادگی، از جمله تهدید به از دست دادن حمایت خانوادگی یا روابط اجتماعی، قرار گیرند. این امر می تواند به شدت اعتماد و اعتبار شهود را تحت تأثیر قرار دهد و باعث شود که آنها از اظهار شهادت خودداری کنند یا حتی به دروغ شهادت دهند. ممکن است نیز تحت تهدیدات فیزیکی یا روانی قرار بگیرند که می تواند به شدت تأثیرگذار بر تصمیمات آنها در مورد اظهار شهادت باشد. این امر می تواند منجر به ترس و ناتوانی شهود در برابر ارائه شهادت در دادگاه یا در تحقیقات پلیسی شود.

فشارها و تهدیدات علیه شهود می‌تواند به شدت بر فرآیند دادرسی تأثیرگذار باشد. اگر شهود تحت فشار یا تهدید قرار بگیرند و از اظهار شهادت خودداری کنند، ممکن است دادگاه نتواند به صورت کامل و صحیح واقعیت را بررسی کند و نتایج عادلانه‌ای صادر نماید. این موضوع می‌تواند به تضییع حقوق افراد و اختلافات بی‌ربط منجر شود.

«بیشتر قوانین آیین دادرسی کیفری تصریح می‌کنند که از شهود و مطلعان باید به صورت انفرادی تحقیق کرد. نویسندگان فرانسوی معتقدند که استماع اظهارات این اشخاص به طور انفرادی، منطقی است و باید رعایت شود در نظام حقوقی ایران لازم است که استماع شهادت شهود به طور مجزا و منفرد صورت گیرد اما پلیس همیشه این دستور قانون گذار را رعایت نمی‌کند. این دوگانگی در سیاست و اجرا نشانه نقص سیستم است (انصاری، ۱۳۹۶: ۲۲۸).

۳- مشکلات روانی و اجتماعی شهود

مشکلات روانی و اجتماعی که به شهود بر اثر شهادت دادن در دادگاه وارد می‌شود، موضوعی مهم و حساس است که این مشکلات می‌تواند به شدت تأثیرگذار بر زندگی شخصی و اجتماعی شهود باشند و نیازمند راهکارهای موثر برای حل آنها هستند. شهود ممکن است به دلیل فشارهای روانی و استرسهای مرتبط با شهادت دادن، مشکلات روانی مانند اضطراب، استرس و حتی افسردگی تجربه کنند. این وضعیت می‌تواند تأثیر عمیقی بر روحیه و کیفیت زندگی آنها داشته باشد. در برخی موارد، شهود به دلیل شهادت دادن در دادگاه، ممکن است تحت فشار اجتماعی قرار بگیرند و حتی از جامعه یا خانواده‌شان طرد شوند. این انزوای اجتماعی می‌تواند باعث ایجاد مشکلات جدی برای شهود شود و نیازمند حمایت و حفظ حقوق آنها توسط سیستم قضایی است. سیستم قضایی نیازمند ارائه حمایت‌ها و حفاظت‌های لازم برای شهود است تا از وقوع این مشکلات روانی و اجتماعی جلوگیری کند. این شامل تأمین امنیت شخصی شهود و ایجاد مکانیزمهای حفاظتی در برابر تهدیدات خارجی و داخلی می‌شود. در سیاست‌گذاری‌های کیفری تلاش می‌شود که از حضور و مشارکت شاهد بیشتر بهره‌مند گردند. لازمه تحقق چنین امری ایجاد بسترهای لازم و مناسب برای نقش آفرینی شاهد است. یکی از این بسترها وجود تدابیر و اقدامات حمایتی از شهود است تا آنها بتوانند بدون هیچ گونه دغدغه و یا ترسی در نظام عدالت کیفری مشارکت نمایند. به دیگر سخن حمایت از شهود و بهره‌گیری از مشارکت آنها مختص نظام حقوقی اسلام و ایران نیست (کوشکی و امینی، ۱۳۹۶: ۱۱۷)..

راهکارهای پیشنهادی برای بهبود فرآیند شهادت شهود

۱- اصلاحات قانونی و قضایی

برای بهبود فرآیند شهادت شهود، لازم است که اصلاحات قانونی و قضایی مناسبی صورت گیرد. این اصلاحات می‌تواند شامل تدوین قوانین جدید برای حفاظت از شهود، تشدید مجازات‌ها برای شهادت کذب و افزایش نظارت بر فرآیندهای دادرسی باشد. همچنین، لازم است که قاضیان و دست‌اندرکاران قضایی آموزش‌های لازم را در زمینه بررسی و ارزیابی شهادت شهود ببینند تا بتوانند با دقت بیشتری به این موضوع بپردازند.

۲- آموزش و حمایت از شهود

آموزش و حمایت از شهود می‌تواند نقش مهمی در بهبود فرآیند شهادت شهود داشته باشد. شهود باید آموزش‌های لازم را در زمینه حقوق و وظایف خود دریافت کنند و اطلاعات کافی در مورد فرآیند دادرسی و نحوه ارائه شهادت به دست آورند. همچنین، لازم است که سیستم قضایی حمایت‌های لازم را برای شهود فراهم کند تا از بروز مشکلات روانی و اجتماعی جلوگیری می‌شود. این حمایت‌ها می‌تواند شامل مشاوره روانی، حمایت‌های اجتماعی و حتی حمایت‌های مالی باشد. هدف از این حمایت‌ها، ایجاد شرایطی است که شهود بتوانند بدون ترس و نگرانی، به ارائه شهادت بپردازند.

۳- استفاده از تکنولوژیهای جدید در ثبت و ارزیابی شهادت

تکنولوژیهای جدید می‌تواند نقش مهمی در بهبود فرآیند ثبت و ارزیابی شهادت شهود داشته باشد. استفاده از ضبط ویدئویی شهادت‌ها، امکان تحلیل دقیق‌تر و بررسی صحت و سقم آنها را فراهم می‌کند. همچنین، تکنولوژیهای تحلیل صدا و تصویر می‌تواند به شناسایی نشانه‌های دروغگویی و تقلب کمک کند. علاوه بر این، ایجاد سیستم‌های دیجیتال برای ثبت و مدیریت شهادت‌ها می‌تواند به افزایش شفافیت و کاهش احتمال تقلب کمک کند. این سیستم‌ها می‌تواند امکان دسترسی آسان‌تر به شهادت‌ها و بررسی دقیق‌تر آنها را فراهم کند.

نتیجه‌گیری

شهادت شهود به عنوان یکی از ادله مهم اثبات دعوا در نظام حقوقی ایران دارای اهمیت ویژه‌ای است. این تحقیق نشان داد که شرایط و ضوابط خاصی برای اعتبار شهادت شهود وجود دارد و دادگاه‌ها باید با دقت و حساسیت بالا به بررسی و ارزیابی آن بپردازند. همچنین، چالش‌ها و مشکلات مختلفی در این زمینه وجود دارد که نیازمند توجه و اقدامات مناسب است. در پایان، اصلاحات قانونی و قضایی، آموزش و حمایت از شهود، و استفاده از تکنولوژیهای جدید به عنوان راهکارهای پیشنهادی ارائه شد تا روند شهادت شهود در نظام حقوقی ایران بهبود یابد. باری چنانچه خواسته باشیم چالش‌ها و مشکلات مربوط به شهادت شهود در ایران را در یک چهارچوب نشان دهیم، به ترتیب عبارت از:

- ۱- تأثیر شهادت کذب و نادرست بر روند دادرسی
 - ۲- فشارها و تهدیدات علیه شهود
 - ۳- مشکلات روانی و اجتماعی شهود
- و برای گذار از این چالش‌ها شاخصه‌های زیر راهگشاست:
- ۱- اصلاحات قانونی و قضایی
 - ۲- آموزش و حمایت از شهود
 - ۳- استفاده از تکنولوژیهای جدی د در ثبت و ارزیابی شهادت

منابع

- امامی، حسن، ۱۳۷۴، حقوق مدنی، جلد ۶، تهران: انتشارات کتابخانه گنج دانش.
- انصاری، ولی الله، بررسی تطبیقی حمایت از شهود در قانون آیین دادرسی کیفری ایران و منشور شهود انگلستان، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره ۶، شماره ۲۱، ۱۳۹۶، صفحه ۱۱۵-۱۵۳.
- خمینی، روح‌ا...، ۱۳۶۸، کتاب قضا، ناشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س).
- حبیبی، سعید، شهادت در حقوق ایران و فقه اسلامی، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۴۵، ۱۳۸۵.
- زراعت، عباس، ۱۳۸۸، ادله اثبات دعوا در حقوق ایران، قم: انتشارات دانشگاه مفید.
- _____، ۱۳۸۳، قانون آئین دادرسی کیفری، در نظم حقوق کنونی، چاپ اول، تهران: خط سوم.
- شاملو احمدی، محمدحسین، ۱۳۸۰، فرهنگ اصطلاحات و عناوین جزائی، چاپ اول، اصفهان، دادیار.
- کوشا، جعفر، ۱۳۸۱، جرائم علیه عدالت قضائی، چاپ اول، تهران، میزان
- گرچی، علی اکبر، بررسی تطبیقی شهادت شهود در حقوق ایران و حقوق فرانسه، مجله پژوهش‌های حقوق تطبیقی، شماره ۱۰، ۱۳۸۲.
- مدنی، جلال‌الدین، ۱۳۷۸، آئین دادرسی کیفری ۱ و ۲، تهران: پایدار.
- ناصر کاتوزیان، ۱۳۹۰، اثبات و دلیل اثبات در حقوق مدنی ایران، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- _____، ۱۳۹۵، ادله اثبات دعوی، چاپ هفتم، تهران: میزان.

Baker, John H, 2003, The Oxford History of the Laws of England, Publisher Oxford University Press

Borkowski, Andrew, 2020, A History of Roman Law, publisher, Oxford University Press.

Rouhette, George, 2020, translated French Civil Code.

Weeramantry, C.G., 1988, Islamic Jurisprudence: An International Perspective, Publisher Palgrave Macmillan.

Witness testimony in Iran's civil rights: assessment, challenges and improvement solutions

Nilufar Emdadi

Master's degree in Criminal Law and Criminology,
Qom National University, Iran

Hojatolah Ghmoniri³

Department of Persian Language and Literature,
Borujerd Branch, Islamic Azad University, Borujerd,
Iran

Abstract

The upcoming research titled "Witness testimony in Iranian law: assessment, challenges and improvement solutions" has sought to analyze the issue of eyewitness testimony in Iranian law in an analytical-descriptive way and from this point of view, the challenges facing the relevant laws and improvement solutions. Submit it to the legislator. Witness testimony is one of the oldest and most important means of proving litigation in various legal systems, including Iranian law. This research deals with a comprehensive and detailed investigation: the testimony of witnesses, the conditions necessary for its validity, and the way of investigating and evaluating this issue in Iranian courts. Also, the problems and challenges related to the use of witness testimony in proving legal and criminal claims have been pointed out and suggested solutions to improve this process have been presented. As a result: the testimony of witnesses as one of the important evidences to prove the case in Iran's legal system is of special importance. In Iran, there are special terms and conditions for the validity of witness testimony, and the courts must examine and evaluate it with high precision and sensitivity. Also, there are various challenges and problems in this field that require attention and appropriate measures. In the end, legal and judicial reforms, education and protection of witnesses, and the use of new technologies were presented as suggested solutions to improve the process of witness testimony in Iran's legal system.

Keywords: witness, testimony, civil rights, challenges, solutions, Iran.